

різного гатунку видань, так і вебсайтах. Старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії ІБД НБУВ, кандидатка філологічних наук, доцентка **О. Плющик** у тезах «Органи місцевого самоврядування в консолідації пам'яті про захисників України» із залученням законодавчих документів прокоментувала сайти територіальних громад, місцевих (міських і селищних) рад, державних адміністрацій, офіційні сайти міст щодо діяльності по збереженню пам'яті про загиблих захисників. Співавтори, співробітники відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів ІБД НБУВ, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник **О. Вернік** і наукова співробітниця **Ю. Вернік** у матеріалі «Динаміка змін у формуванні українського біографічного архіву в умовах тривалої війни» проаналізували зміни в розбудові УБА за період повномасштабного вторгнення. Зокрема, було зазначено, що нові сфери діяльності потребують окремої уваги та винесення в окрему рубрику. До програми секції увійшли також доповіді співробітників відділу теорії та методики біобібліографії ІБД НБУВ **Н. Любовець**, завідувачки відділу, кандидатки історичних наук, старшої наукової співробітниці («Спогади про Першу Світову війну на сторінках «Літопису Червоної Калини»: автори та сюжети»), і **Т. Котлярової**, молодшої наукової співробітниці («"Дзеркало тижня" – дзеркало війни: біографіка в газеті 2022–2024 рр.»).

Активна комунікація після кожної доповіді сприяла додатковій інформації, а дискусії й пропозиції відкривали нові можливості досліджень. Підбиваючи підсумки секційного засідання, В. І. Попик запросив доповідачів стати авторами фахового збірника «Українська біографістика» (<http://ub.nbuv.gov.ua/>). Нагадав про те, що матеріали тез уже опубліковані на сайті НБУВ <https://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004933> Вони були розіслані на особисті електронні пошти, а відеозапис виступів розміщено на ютуб-каналі Інституту біографічних досліджень <https://www.youtube.com/playlist?list=PLVqzIUlRBr4Znw33MTSKxrKelksAfeQF8>

Оксана Плющик,
старша наукова співробітниця,
Інститут біографічних досліджень,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
кандидатка філологічних наук, доцентка

Архівна наукова спадщина України: шляхи інтеграції в європейський інтелектуальний простір

Засідання секції «Архівна наукова спадщина України: шляхи інтеграції в європейський інтелектуальний простір» Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція в міжнародний бібліотечний простір» відбулося 9 жовтня 2024 р. в онлайн і офлайн форматах. Доповіді з актуальних теоретичних і прикладних питань архівознавства, археографії, джерелознавства, історії науки

та книгознавства представили фахівці Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі ІА НБУВ), Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (далі УНДІАСД), Державної установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г. М. Доброва Національної академії наук України», Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву (далі ЦДАЕА), Центрального державного науково-технічного архіву України (далі ЦДНТА України), Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (далі ЦДАМЛМ України), Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій. Загалом, до обговорення на секції було заявлено 23 наукові доповіді.

З вітальним словом до учасників секційного засідання звернулася директорка ІА НБУВ, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця, заслужена працівниця культури України **Л. Яременко**. Вона наголосила на актуальності діяльності архівів наукових установ щодо інтеграції наукової спадщини України в європейський інтелектуальний простір, формування і популяризації історичних знань про українську науку в глобальному інформаційному середовищі. Водночас зазначалось, що вивчення та узагальнення досвіду зарубіжних архівів дасть змогу врахувати загальні тенденції збереження і представлення наукової спадщини в світовому інформаційному просторі, адаптувати їх до роботи українських наукових архівів, визначити практичні кроки стосовно їх реалізації. Розкриваючи головні завдання науково-дослідної роботи ІА НБУВ у найближчі роки, Л. Яременко зазначила, що вони передбачають визначення та вивчення шляхів євроінтеграції академічної наукової спадщини України, дослідження й представлення у вітчизняному та світовому інформаційному просторі документів Архівного фонду НАН України як невід'ємного складника європейської архівної наукової та історико-культурної спадщини.

З доповіддю «Євроінтеграційний потенціал української архівної наукової спадщини» на засіданні секції виступив почесний генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, радник Президії НАН України, академік НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **О. Онищенко**, який проаналізував українську архівну наукову спадщину як велику та постійно діючу документну базу для формування національної ідентичності українців, формування образу України і українців у зарубіжному середовищі, інтеграції українства в європейський і світовий європейський простір. Учений наголосив, що важливо послідовно піднімати пласти архівної україністики і європеїстики, які свідчать про спільне, близьке, споріднене в історії, культурі, менталітеті, суспільному житті українського і європейських народів, популяризувати архівні фонди особистостей, що розбудовували спільне соціокультурне поле, особливо в галузі науки, оскільки наука найбільш міцна та стійка єднальна сила. Доповідач зазначив, що українські академії є найбільшими вітчизняними учасниками наукової євроінтеграції, а їхній досвід – це готовність вступу України до ЄС. Він висунув ідею про започаткування великого міжакадемічного проекту з питань інформаційного забезпечення наукової євроінтеграції, де вагому роль відіграватиме і ведення відповідної архівної бази.

Старша наукова співробітниця відділу архівознавства і документознавства ІА НБУВ, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця **Л. Приходько** розглянула сутність, цілі, пріоритети європейського дослідницького простору,

стратегічні ініціативи керівництва Євросоюзу щодо його розвитку. Було приділено увагу європейським стандартам і практикам наукової діяльності, актуальним для українського архівознавства. Дослідниця повідомила, що у 2021 р. ухвалено Рамкову програму ЄС із досліджень та інновацій «Горизонт Європа» (2021–2027), яка має конкретні цілі: розвивати і просувати створення, розповсюдження високоякісних нових фундаментальних і прикладних знань, технологій; підтримувати навчання і мобільність дослідників; генерувати знання, посилювати вплив наукових досліджень на реалізацію політики ЄС; сприяти доступу до інноваційних рішень та їх ефективне впровадження у різних сферах життєдіяльності європейського суспільства; заохочувати всі форми інновацій, технологічного розвитку, передавання знань і технологій; посилювати впровадження і використання інноваційних рішень. Л. Приходько зазначила, що опрацювання цілей, пріоритетів, нормативно-правових документів, інструментів розбудови європейського дослідницького простору має важливе значення для якісної трансформації в галузі українського архівознавства, засвоєння кращих європейських стандартів і практик організації науково-дослідної діяльності.

Доповідь директорки ЦДАЕА, кандидатки історичних наук **Т. Смелянкової** була присвячена аналізу основних агрегаторів, що підтримуються стандартами та інструментами Europeana, сприяють інституціям спадщини в удоступненні аудіовізуальних колекцій для широкої аудиторії. Зокрема, йшлося про проєкт: «European Film Gateway», який об'єднав 22 партнери з 16 країн з метою розбудови онлайн-платформи для покращення видимості та доступності аудіовізуального вмісту через єдину точку доступу; «European Film Gateway 1914», спрямований на удоступнення кінематографічної спадщини часів Першої світової війни; «EUScreen» і «EUScreenXL», які ставили за мету зробити європейську аудіовізуальну спадщину доступною для загалу, творчих індустрій та дослідників; «Europeana Sounds», спрямована на удоступнення «невдомих скарбів» звукової спадщини Європи. Доповідачка обгрунтувала актуальність участі вітчизняних інституцій у проєктах для просування архівної аудіовізуальної спадщини в європейський інтелектуальний і культурний простір. Виступ Т. Смелянкової спонукав учасників секційного зібрання до жвавого обміну думками з приводу шляхів інтегрування архівної аудіовізуальної спадщини України в європейську аудіовізуальну спадщину.

У доповіді завідувачки відділу технологічного забезпечення архівної справи УНДІАСД, кандидатки історичних наук **Л. Дідух** були порушені питання, з якими можуть стикнутися вітчизняні архіви у процесі переходу на тотальне комплектування їхніх фондів документами в електронній формі. Доповідачка виокремила низку нових електронних аудіовізуальних документів, зокрема, і цифрових, які можуть бути прийняті на постійне архівне зберігання.

Старша наукова співробітниця відділу архівознавства УНДІАСД, кандидатка філософських наук **Є. Чорноморець** повідомила про нормативне забезпечення зберігання цифрових аудіовізуальних документів у Литві. Аспірантка Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського **В. Остапчук** дослідила європейський досвід приймання та зберігання документів особового походження в електронному вигляді.

Заступниця директора ЦДНТА України **А. Алексєєнко** в онлайн-виступі говорила про шляхи створення цифрового фонду, напроми використання звітів про роботи науково-дослідних інститутів з фондів ЦДНТА України. Вона повідомила, що у травні 2024 р. ЦДНТА України і Family Search International (США) в Україні

уклали угоду про масове оцифрування фондів. Це може стати початком нового етапу створення цифрового фонду користування в архіві з огляду на результати співпраці українських архівів з цією міжнародною корпорацією. Згідно з досягнутими домовленостями, планується оцифрування науково-дослідної документації у галузях коксохімічного виробництва, монокристалів та сцинтиляційних матеріалів, організації виробництва і праці чорної металургії обсягом півмільйона сторінок.

Директорка ЦДАМЛМ України **О. Чижова** доповіла про співпрацю установи з міжнародними партнерами в умовах повномасштабної війни РФ проти України. Доповідачка зазначила, що завдяки міжнародній співпраці ЦДАМЛМ України вдалося зміцнити його матеріальну технічну базу, вжити заходів, спрямованих на забезпечення фондів від загроз війни, набуті нових професійних навичок з діджиталізації, а головне, віднайти надійних міжнародних партнерів та активізувати діяльність з інтеграції в європейський архівний простір.

Професорка кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, докторка історичних наук, доцентка **І. Верховцева** дослідила матеріали національних архівів країн Східної Європи у протидії російській інформаційній агресії.

Завідувач відділу документознавства УНДІАСД, доктор історичних наук, професор **С. Кулешов**, заступниця директора УНДІАСД з наукової роботи, кандидатка історичних наук, старша дослідниця **В. Бойко**, старша наукова співробітниця відділу архівознавства і документознавства ІА НБУВ, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця **О. Загорецька** у своїй спільній доповіді порушили проблеми гармонізації української архівної термінології з міжнародною, зокрема англomовною, що зумовлено історичними, правовими, концептуальними відмінностями в організації архівної та діловодної технологій в Україні і країнах Співдружності націй.

Старший науковий співробітник відділу науково-інформаційної та редакційно-видавничої діяльності УНДІАСД, кандидат історичних наук **О. Березовський** виокремив особливості сучасної архівної енциклопедистики крізь призму українського та європейського контекстів.

У доповіді старшого наукового співробітника відділу технологічного забезпечення архівної справи УНДІАСД, кандидата технічних наук, доцента, старшого наукового співробітника **В. Міхалка** йшлося про можливості підвищення кваліфікації на онлайн-платформах за напрямом забезпечення збереженості архівних документів в електронній формі. Заступниця директора Українського науково-дослідного Інституту архівної справи та документознавства з наукової роботи, кандидатка історичних наук, старша дослідниця **В. Бойко** представила доповідь про процес розроблення Методики оцінювання якості надання послуг (сервісів) архівними установами України.

Про міжнародне співробітництво НАН України з науковими установами Європи йшлося у доповіді завідувачки відділу історії академічної науки ІА НБУВ, кандидатки історичних наук, старшої дослідниці **Г. Індиченко**.

У низці досліджень на основі нововиявлених архівних джерел було розкрито співпрацю видатних українських вчених з європейськими академічними установами та науковцями. Старша наукова співробітниця відділу історії академічної науки ІА НБУВ, кандидатка філософських наук **О. Вербіцька**, спираючись на епістолярні джерела, висвітлила співпрацю Є. П. Кирилока з іноземними вченими в галузі шевченкознавства. Завідуюча відділу історії та соціології науки і техніки Державної

установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г. М. Доброва Національної академії наук України», докторка історичних наук, старша наукова співробітниця **А. Литвинко** репрезентувала нові джерела щодо творчого портрета академіка М. М. Боголюбова. Старша наукова співробітниця відділу археографії ІА НБУВ, кандидатка історичних наук **А. Майстренко** дослідила міжнародні зв'язки академіка М. І. Долішнього. Завідувач відділу археографії ІА НБУВ, доктор історичних наук, старший науковий співробітник **А. Шаповал** розкрив участь видатного українського зоолога М. М. Щербака в Європейській герпетологічній конференції в Празі. Наукова співробітниця Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, вчена секретарка Музею книги і друкарства України, кандидатка фізіологічних наук **Г. Карпінчук** розповіла про Івана Франка як читача Оссолінеуму.

Підвищений інтерес в учасників засідання викликали доповіді, що супроводжувалися інформативними презентаціями: старшої наукової співробітниці відділу археографії ІА НБУВ, кандидатки історичних наук **О. Ємчук**, яка розкрила внесок історика науки та техніки О. М. Боголюбова в українсько-іспанські наукові зв'язки; наукової співробітниці відділу археографії ІА НБУВ **І. Кіржасвої**, яка познайомила з архівними документами про співпрацю українського історика М. Ф. Котляра зі шведськими вченими; наукової співробітниці відділу археографії ІА НБУВ **М. Коломієць**, яка представила документи про участь академіка П. Г. Костюка у XXVIII Міжнародному конгресі фізіологічних наук.

В обговоренні питань, порушених доповідачами, активну участь взяли директор УНДІАСД, кандидат історичних наук **В. Скальський**; старший науковий співробітник Державної установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г. М. Доброва Національної академії наук України», кандидат історичних наук **О. Луговський**; заступник генерального директора НБУВ, кандидат історичних наук **Ю. Ковтанюк**.

У результаті обговорення наукових доповідей учасниками секційного засідання було визначено низку рекомендаційних, методичних і практичних порад для інтенсифікації процесу інтеграції архівної наукової спадщини України в європейський інтелектуальний простір.

Лідія Яременко,
директорка Інституту архівознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця

Андрій Шаповал,
завідувач відділу археографії,
Інститут архівознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
доктор історичних наук, старший науковий співробітник

Анжела Майстренко,
старша наукова співробітниця,
відділ археографії,
Інститут архівознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
кандидатка історичних наук